

№3 2015 (99)
НАД НОМЕРОМ
РАБОТАЛИ:

Главный редактор

Ольга Шиленко

Шеф-редактор

Лариса Нода

Обозреватели:

С.-Г.З. Байменов,

Т.М. Мухаметкалиев,

Е.С. Ракова

Представители журнала «СО»

по Казахстану:

Александр Загрибелный (Тараз)

Асия Кузембаева (Павлодар)

Габдулл Маутканов (Усть-Каменогорск)

Корреспонденты:

Георгий Оленин

Лаура Нарузбаева

Ардак Камал

Дизайн и верстка

Олег Камарутдинов

Корректор

Вероника Корешкова

Менеджер

Дастан Акимкулов

Отдел подписки

Дарья Базалевич

Переводчики:

Орынай Жубаева

Гулмира Есенбаева

Менеджер по развитию

Виталий Витвицкий

Руководитель отдела

международного сотрудничества

Дияра Вудворд

Координатор выставок и форумов

«Современное образование»

Чингиз Найзабаев

Перепечатка материалов

без согласования с редакцией запрещена,

при использовании материалов ссылка на

источник обязательна

Редакция оставляет за собой право

не вступать в переписку с авторами

Присланные материалы не рецензируются

и не возвращаются. За содержание

рекламных объявлений ответственность

несет рекламодатель

Журнал распространяется в учреждениях

образования Республики Казахстан

Собственник журнала

ОФ «Современное образование»

Учредитель и издатель журнала

ОФ «Современное образование»

Председатель Попечительского Совета

Болат Жансугуров

Руководитель проекта

Александр Петрухин

Периодичность выхода: один раз в квартал

Издается с 1999 г.

Журнал зарегистрирован Министерством культуры,

информации и общественного

согласия Республики Казахстан

Лицензия № 10276-Ж от 04.08.2009 г.

Отпечатано в типографии ТОО «Print House Geropa».

г. Алматы, ул. Сатпаева, 30а/3, офис 124

Подписано в печать 25.11.2015 г. Заказ № 610

Тираж: 5200 экземпляров

Адрес редакции:

Республика Казахстан,

050040, г.Алматы, пр. аль-Фараби, 71

Тел.: +7 (727) 377 31 43, 377 31 44

Факс: 377 33 92

E-mail: info@bilim.expert

www.obrazovanie.kz

www.bilim.expert

На обложке:

Тлектес Есполов

Подписка на журнал осуществляется

по каталогу «Казпочта».

Подписной индекс 75895

СЛОВО РЕДАКТОРА

Специалист – значит мастер

Здравствуй, читатель!

За двадцать с лишним лет независимости наша страна произвела столько специалистов для всех отраслей, что в пропорциях к остальному населению мы, наверное, впереди планеты всей. Да, количеством мы взяли, даже «переборщили», а качеством?

Дело дошло до того, что словосочетание «высококвалифицированный специалист» в применении к выпускникам наших вузов стало звучать чуть ли не насмешкой. Не помогло даже присоединение к болонской системе, предусматривающей двухуровневую их подготовку: бакалавр – магистр. Теперь уже бакалавров считают в народе «недоделанными». А магистратура требует дополнительных и немалых денег на обучение, после окончания которой все равно перспектива устроиться на работу не всегда реальна.

Положение начали поправлять увеличением государственного заказа на остро нужные стране кадры. Сейчас уже около трети всех студентов в Казахстане оплачиваются государством, а в перспективе таких будет большинство. Казалось бы, проблема решена и неконтролируемого перепроизводства молодежи с «липовым» высшим образованием не будет.

Сейчас госзаказ распространяется на самые массовые профессии – на будущих инженеров, педагогов, медиков, специалистов аграрного сектора. Уже тысячи выпускников этих профилей устроились на работу по государственной гарантии с обязательством вернуть бюджету потраченные на их обучение деньги. И что же? Из разных мест поступают сигналы, что эти молодые кадры не удовлетворяют работодателей. Очень много жалоб на плохих врачей из этого контингента, на таких же инженеров, менеджеров среднего звена на предприятиях, стройках, в сельском хозяйстве, ряды которых пополняются как раз-таки «госзаказовцами». Подобная картина в детсадах, школах, профессиональных технических заведениях, для которых вузы готовят педкадры по госзаказу.

Программа, запущенная более 10 лет назад, теперь повсеместно проверяется на практике. И как тут не вспомнить знаменитую фразу Виктора Черномырдина: «Хотели как лучше, а получилось как всегда». Деньги из бюджета миллиардами уходят на гарантированную государством подготовку самых востребованных кадров, а они, придя на предназначенное им рабочее место, не имеют нужных профессиональных навыков и даже морально не готовы к самостоятельной трудовой жизни.

Надо принимать экстренные меры: максимально усилить спрос с вузов за качество их «продукции», вспомнить опыт наставничества, популярный в советское время, нацелить систему повышения квалификации кадров на практическую помощь вчерашним выпускникам в освоении конкретики того производства, куда они попали.

Если пустить дело на самотек, скоро в наши больницы будет страшно падать, из школ будут выходить недоучки-митрофанушки как аналоги своих горе-учителей, а в промышленности и сельском хозяйстве будут орудовать те, кого иронически называют «мастер-ломастер».

Кстати, слово «специалист» во всех словарях, кроме основного, имеет еще значение «мастер своего дела». А происходит это понятие от латинского «specialis» – особенный, особый. То есть отличный от остальных, имеющий большую цену. Как далеко мы ушли от представлений наших предков о мастере своего дела, как подменили, опустили их статус.

Но за суетой дел, за тотальной коммерциализацией сферы образовательных услуг, за стремлением непременно выдать желаемое за действительное многие наши вузы и колледжи продолжают печь сырец, полуфабрикат даже по государственному заказу. А чиновники, обязанные следить за четким выполнением госпрограмм, удовлетворяются ради своей спокойной жизни «галочками» в отчетах.

Ольга Шиленко

РЕДАКТОРДАН

Өз ісінің шебері

Сәлем, оқырман!

Жиырма жылдан астам уақыттың ішінде еліміз түрлі сала мамандарын дайындап шығарды. Сан жағынан есепке алсақ, алдымызға жан салмаймыз. Иә, сан бар, ал сапа ше?

Сан қуалағанымыз соншалық, жоғары оқу орнының түлектерін «біліктілігі жоғары» деп айтудың өзі қисынсыз болып қалды. Тіпті Болон жүйесіне еніп, бакалавр, магистр сияқты екі деңгейлі дайындықтың да көп пайдасы бола қоймады. Қазіргі кезде бакалаврлар толық маман саналмайды. Ал магистратура оқу үшін қосымша қаражат керек. Қомақты ақша жұмсағанмен, оны бітірген соң жұмысқа орналаса қою екіталай.

Елімізге қажетті мамандарға мемлекеттік тапсырысты арттыру арқылы тығырықтан шығуға тырыстық. Қазірдің өзінде Қазақстандағы студенттердің үштен бірі мемлекеттік тапсырыс бойынша дайындалуда, болашақта олардың үлес салмағы арта түспек. Бір қарағанда, бәрі реттелгендей, жоғары білім алған жастар жұмыссыз қалмайтындай көрінеді.

Бүгінгі таңда болашақ инженерлерге, педагог, медицина қызметкерлері, ауылшаруашылық саласының мамандарына деген мемлекеттік тапсырыс артып отыр. Мыңдаған түлек өз саласы бойынша жұмысқа орналасты, соның нәтижесінде оларды оқытуға мемлекет тарапынан бөлінген қаржы бюджетке қайтарылмақ. Алайда жұмыс берушілер жас мамандарға көңілі толмайтынын айтып, байбалам салуда. Мемлекеттік тапсырыс бойынша даярланған дәрігерлер, инженер, менеджерлердің, құрылыс, ауылшаруашылық мамандарының біліктілігі төмен екені анықталып жатыр. Бұл ахуал мектептерде, балабақшаларда, кәсіби-техникалық орындарда да етек алып отыр. Жоғары оқу орындары педагог мамандарды мемлекеттік тапсырыс бойынша даярлады ғой.

Осыдан 10 жыл бұрын іске қосылған бағдарлама сынақтан өтіп жатыр. Бұл орайда Виктор Черномырдиннің: «Жақсартқымыз келгенмен, бұрынғы қалпымызда қалдық», – деген сөзі ойға оралады. Қазақта «Артық қыламыз деп тыртық қылдық» деген сөз бар. Мемлекеттің миллирдтаған қаржысы маман даярлауға жұмсалғанмен, түлектердің кәсіби дағдысы жоқ, тіпті өз бетінше жұмыс істей алмайды.

Сол себепті шұғыл шаралар қолдануға тура келеді: жоғары оқу орындары мамандарының сапасына жауап беруі тиіс, кеңес дәуіріндегі тәлімгерлікті қайта жандандыру қажет, түлектердің мамандығының қыр-сырын түсініп, біліктілігін арттыруы үшін жағдай жасауымыз керек.

Бұл іске немқұрайдылықпен қарауға болмайды, себебі оның зардабы тым ауыр болады: соның салдарынан ауруханаға жатып, емделудің өзі мұң болады, сабақ берген мұғалімдерінің деңгейіне сәйкес мектеп түлектері де түк білмейтін, ештеңенің байыбына бармайтын болады, өнеркәсіп орындары мен ауылшаруашылық саласында өз ісін білмек түгілі, мұрнына иісі бармайтындар қаптайды.

Айтпақшы, «специалист» сөзінің «өз ісінің шебері» деген қосымша мағынасы бар. Бұл ұғым латынның «ерекше, өзгеше» деген деген сөзінен («specialis») шыққан. Яғни басқалардан ерекшеленетін, құнды. Бұрынғылар үшін бұл сөз айрықша қастерлі болғанмен, қазіргі кезде оның еш құны қалмаған сияқты.

Қарбалас тіршіліктің қамымен білім беру саласын коммерцияландырған, көздеген мақсатты шынайы болмыс ретінде қабылдаған жоғары оқу орындары мен колледждер мемлекеттік тапсырыс бойынша шала, дүмбілез мамандар даярлауда. Мемлекеттік бағдарламаның орындалуын қадағалауы тиіс шенеуніктер есеп бергендеріне мәз.

Ольга Шиленко